

Esclafamuntanyes

Enric Valor

Fa molts, moltíssims anys, vivien, en el maset de les Nou Soques al cor de les muntanyes de Penàguila, quatre germans que deixaren renom per totes les serres de la contornada. Al gran, li deien Bartomeu; els dos mitjans eren Jaume i Pasqual, i el petit tenia per nom Joan, i certament era el més valent i de més noble cor.

Els seus pares havien mort quan tots quatre eren menuts: la mare, socarrada de faena, i el pare, a força de fer-li eixir els xics els cabells verds.

Quan ja tenien més de vint anys i estaven cansats de treballar les pobres terres del maset, una nit, al racó del foc, tingueren la següent conversa:

—Açò s'ha acabat, xiquets —va començar Bartomeu amb una veu solemne—. Estem blaus de fam i morats de fred. D'avui en avant farem altres oficis.

—Quins, hereu? —que preguntà un.

—Tu, Joan, que tens aqueixos braços tan forts, et dedicaràs a aplanar pujols i a reomplir barrancs. Et diràs Esclafamuntanyes.

—Tu, Pasqual, arrabassaràs tots els pins, alzines i coscolles de les muntanyoles que s'hagen de tornar bancals. Et diràs Arrancapins.

—I a mi, què em feu? —preguntà Jaume.

—Tu no pots fer faenes de força —digué amb un cert menyspreu el germà gran—. Per tant, et guanyaràs la vida amb un rasplet arreplegant la llana que es deixen les ovelles enganxada per la xara. Et diràs Plegallana.

—I quina faena et reserves per a tu? —s'interessaren els altres germans.

—Jo, com sabeu, tinc les cames molt llargues i molt fortes; així, que em dedicaré a passar-vos de part a part dels rius i rierols durant les vostres faenes. I em diré Passaponts.

Plegallana pensà, però no ho digué, que el nom que Bartomeu s'havia reservat li anava molt bé perquè era més gos que un pont; però com l'autoritat del gran era forta, tot va ser acordat com ell digué. Després van sopar, es van gitar i s'adormiren com a troncs.

Va venir el bon temps, i un dia de sol primaveral van eixir pel món a guanyar-se la vida.

Ja portaven un any fent dinerets quan, després de recórrer moltes serres importants, pegaren cap al terme de Banyeres. Resulta que caigué la vesprada, i en aquelles terres, avui solitàries, perderen la senda i es ficaren per un bosc intricat que no s'acabava mai. Irritats, començaren a tirar-se les culpes els uns als altres.

Al poc s'adonaren que havien arribat prop del castell de la Torre-Vella. S'hi acosten i veuen que és un edifici immens i abandonat. Ells ja havien sentit contar que en aquell castell passaven coses tan misterioses, que no hi havia cap muntanyés del terme que s'hi volgués acostar. Però ells... en lloc de fugir, començaren a cridar:

—Al castell de la Torre-Vella!

—Anem-hi corrents!

Arriben prop de la porta i els barra el pas l'antic pont llevadís mig alçat.

—Ara us passaré —fa Passaponts tot decidit.

Se li pengen tots tres germans de les fortes barbes, i ell, d'una gran passa, creua per damunt del fossat.

—Toc toc! —fan sobre la porta ferrada del castell. I escolta-ven, però res: allí dins hi havia un silenci que feia feredat.

Aleshores, el més xiquet, pom, pega maçada, trenca el pany i esbaralla les dues ventalles de la porta... i tots cap a dins!

—Cal tenir ben tancat —mormolava Arrancapins mentre que adobava les tanques per no deixar-se la porta oberta.

Els altres, mentrestant, van anar recorrent quasi tot l'edifici i no hi van trobar ànima vivent. A la fi feren cap a la cuina, on soparen, i en acabant acordaren que cada dia n'anirien tres al treball, i l'altre, per torn, es quedaria a casa a fer el menjar, estovar els matlafis i parar llaços i ceps per a la caça.

El primer dia s'hi quedà Plegallana. I mentre que va anar fent faenes per dins la casa, no li pesava el silenci d'aquell casal; però

quan es féu de nit i mogué un ventijol més gelat que un rave, ja va anar enquimerant-se. I ell no era covard. Ni de bon tros!

Se'n va eixir al pati; volia agafar llenya grossa i ascletes menudes, perquè pensava fer un paellot de bon arròs amb una llebre. Entrà una altra vegada a la cuina; quan ja tingué el foc ben encés començà a fer el sopar, i en ser que l'arròs ja era mig cuit, sent una veuarra terrible dins el fumental:

—Caic o no caic?

Plegallana es va quedar de pedra i mut.

—Caic... o no caic? —sona una altra vegada la veuota.

I ara Plegallana tampoc no va gosar respondre. I, bom!, cau en la mateixa foraca, un peu per cada costat de la paella, un negre grandíssim amb una verga a la mà. Plegallana comença a fugir per tota la cuina; però el negre l'emprenqué amb ell a vergades i el va fer blau.

Després de baldar-lo, tirà un grapat de sutja del fumental dins la paella i, a l'acte, desaparegué.

Plegallana no tardà gaire a sentir veus i cançons: els tres germans tornaven del treball. Es va alçar i amb dues manotades endreçà la cuina per tal que no s'hi notàs res d'anormal, puix que temia que se li'n riguessen. Els altres, durant el sopar, únicament remarcaren que Plegallana estava groc, groc, i que no volia prendre res. Com havia de sopar sabent com sabia la sutja que hi havia dins la paella!

L'endemà es va quedar fent les faenes de la casa l'Arrancapins, i, res!, no va saber fer front al negre tampoc, encara que es portà bastant millor que no l'altre. Quan es recuperà del tot i trobà l'olla amb una negror dins i comprovà que era sutja, la vergonya que li agafà va ser de les grans. Es féu vermell com un titot i comprenqué per què no va voler sopar el seu germà la nit anterior.

Tornen els altres tots famolencs; però aquesta vegada foren dos els qui no volgueren sopar: l'apalissat i Plegallana, que només mirar la cara d'Arrancapins va oïr que li havia passat el mateix que a ell.

Passaponts es quedà l'endemà a fer la guàrdia en el castell, i ca!, no es va divertir poc el negre aquella tercera nit! A la fi, l'atrappà de la llarga barba i l'arrossegà cruelment per tota la cuina. Fou

tan fort el dolor, que es quedà sense record, i, quan va obrir els ulls, el negre ja se n'havia anat.

Llavors s'alçà baldat com una soca, s'acostà a l'olla i sentí aquella pudor característica del sopar dels dies anteriors que tots havien notat i de la qual no parlaven de tan famolencs com venien.

I com la nit abans, tornen els altres a la seua hora, i Passaponts, mut. Aquella nit no va sopar ningú més que Esclafamuntanyes! I l'endemà fou ell qui es quedà en el castell, puix que ja li tocava.

Quan els germans ja es trobaven lluny del gran casal, començaren a contar-se totes les coses estranyes que s'havien esdevingut al castell, sense amagar colps i batusses.

—En fi, esperem a veure com se les compon el nostre germà petit.

Esclafamuntanyes passà el dia molt entretingut, i quan es féu poqueta nit es reclogué a la cuina i començà a preparar una olleta de fesols amb perdigots i perdius. De sobte, sent la veuarra que sabem:

—Caic o no caic?

El jove, que era més fresc que una cama-roja, es diu: «Ara comprenc l'estrany capteniment dels meus germans», i fa en alta veu:

—Què fas que encara no has caigut?

Se sent per fument una cosa grossa que baixava arrossegant sutja i fent una remor de mil diantres. Bom! Cau el negre; però Esclafamuntanyes no li va deixar ni obrir la boca. Al sentir la primera brancada, el gegant pegà a fugir, i a l'arribar a la sala que hi havia vora la cuina, estirà una anella que hi havia al centre del paviment, alçà un porticó i desaparegué.

Quan Esclafamuntanyes hi va arribar, el porticó havia tornat a caure i s'havia quedat clos. El muntanyés agafà l'anella i el tornà a obrir. Va veure que quedava a la vista un brocal de pou, d'un pou fondíssim, fosc com una gola de llop, que Déu sap on anava a parar. Esclafamuntanyes, tot pensarós, tancà el porticó, se'n tornà a la llar i acabà de preparar l'olla.

Al tornar els germans, els va dir covardons i de tot i els altres ni li van contestar. Tots moixos, acotaven el cap i callaven.

L'endemà de bon matí, Esclafamuntanyes suggerí de buscar el negre, i anaren i alçaren el porticó i, davant la boca del pou, Passaponts digué que hi davallaria ell primer que ningú.

—Bé, bé —atorgà Esclafamuntanyes tot content—. I, després, per torn, hi baixarem tots.

Amaniren una llarga corda, lligaren Passaponts i li donaren una campaneta que tenien per a cridar-se de nit a l'acabar la faena, i començaren a espenjollar-lo pou avall.

—Quan tocaré la campaneta, m'apugeu corrents —els manà Passaponts.

I feu-vos compte que encara no havia arribat a desaparèixer en la fosca, que van sentir —tinc, tinc!— la campaneta.

—Ara t'apugeeeeem! —cridaren Arrancapins i Esclafamuntanyes, i el tragueren del pou, més groc que una ceba.

—Em tocava una mà peluda! —cridà tot suat Passaponts a tall de justificació.

Esclafamuntanyes féu una rialleta; però, tal com havien quedat, tots el germans baixaren abans que no ell i tots hagueren de ser hissats en un bell en sec perquè la por els agafava del bascoll.

Quan, per fi, tocà el torn a Esclafamuntanyes, al lligar-li la corda ja els diu:

—A mi, quan toque la campaneta, per compte d'apujar-me m'abaixeu encara més de pressa.

Els germans així ho feren. Al final, els arribava el tinc-tinc molt esmortit, de tan fondo com es veia que era el pou. En això, notaren que la corda ja no estirava gens.

—Deu haver arribat baix —observà Passaponts tot ple d'enveja.

Quan Esclafamuntanyes va tocar el sòl de terra, va distingir un passadís al final del qual veia una difusa claredat. El va seguir i va eixir a la llum del sol, i es trobà en un hort grandíssim. Hi havia fruiters de molta varietat i tots tenien fruita encara, com si allí no fos tardor com ho era en les terres del castell.

Va seguir passejant. Allò era talment un paradís i ell es quedava esbalaït de contemplar tanta bellesa. Per fi, va pegar en un edifici quadrat i gran, d'una sola planta, que tenia una espaiosa porta central. Ell guaità a través dels ferros i exclamà:

—Açò són estables i corrals, i allí dins veig tota mena de bestiar i tota classe d'aviram.

La maça, la seua maça d'esclafar muntanyes, no l'amollava de la mà, no fos cosa que li eixís el negre per darrere d'un bosquet i l'atacàs a la traïdoria.

Aleshores va veure que la porta d'aquella granja tenia per fora un forrellat passat. Què fàcil! El despassà i va entrar a l'edifici. A dreta i esquerra tot eren quadres i estables. Després arribà als corrals coberts i descoberts, atapeïts de gallines, pollastres, oques i ànecs, que escataïnaven i cantaven eixordadorament. Per fi, se'n va eixir de la granja i prosseguí la cerca del negre i la contemplació de l'immens recinte...

A migjorn, avorrit de tant de passejar i de no veure ningú enlloc, s'endinsà per un bosquet ombrós i fresc. I, al capdavant del bosquet, es va trobar amb un palauet que tenia tres portetes iguals. Ell, maça en mà! I toca en la primera. Només tocar, la porteta es va obrir i va aparéixer dins com una capella petita tota de marbre i, enmig, damunt d'un petit pedestal, una fadrina bellíssima... també de pedra que, de sobte, començà a parlar.

—Sereu ben dissortat, jove... si no procediu amb molt de seny!

—Però esteu viva? —preguntà astorat Esclafamuntanyes.

—Viva... encara que sóc de pedra... Fixeu-vos bé; en fer-se de nit, us eixirà una serp de set caps que té morts, fins ara, tots els cavallers que han vingut a deslliurar-nos de l'encantament en què ens trobem. Haureu de lluitar amb la serp. Si la matàveu, el nostre fadament acabaria i tornariem a ser dones de veritat. No sabeu quanta de gent deslliuràriu! Ací, al palauet, en som tres; però fora, n'hi ha per dotzenes.

—A on?

—Als estables i galliners. Allí tots els animals són persones encantades.

Esclafamuntanyes, molt interessat, li preguntà aleshores:

—Sabeu, senyora, si hi ha alguna manera d'eixir amb bé de la lluita que se m'atansa?

—Sí; heu de procurar pegar maçada en el cap d'enmig dels set que en té la serp.

De sobte, la dona es tancà en el seu silenci de pedra i el seu

rostre es tornà molt més rígid i fred, tant, que al xicot li semblava un somni allò d'haver-la oïda parlar.

Després de l'estranya conversa, començà a passejar i mirar els arbres. Tenia fam i va agafar una de les seues estranyes fulles i li pegà mos. Feia olor de carn i gust de carn! En collí, doncs, unes quantes, i també s'acostà a un dels curiosos garrofers que abans havia vist. Agafà una garrofa, la tastà i era com de pa torrat boníssim; així, que en féu provisió.

Esclafamuntanyes descobrí també una font, i es va disposar a descansar una estona a la seua vora. Deixà la maça a l'abast seu, i amb l'escalfor del sol per fora i la del dinar per dins, sense voler volent, es quedà torrat.

Quan es despertà tot sobresaltat i fregant-se els ulls, s'havia fet de nit. Plegà la maça i féu cap a l'esplanada del davant del palauet, i, només arribar-hi, ja sent els xiulets horrorosos de la serp. Per davall del fullatge d'una vora, la veu eixir arrossegant l'escatós cos.

«Qui no pega primer, no té res a fer», va pensar el jove. I, sense donar temps al feréstec animal a deslliurar-se'n, alçà la maça i l'abaixà amb una fúria terrible just en el cap d'enmig. La serp pegà tres remenades espantoses de cua i després quedà erta, immòbil, silenciosa... morta!

Esclafamuntanyes s'acostà llavors a la primera porta del palauet, i, quan anava a trucar-hi, la porteta s'obrí sola. Era que n'eixia l'estàtua, ara una dona jove, viva, graciosa, abillada amb una túnica rosa.

—Sóc la princesa Primerina. Gràcies per haver-me desencantat, cavaller...

—Esclafamuntanyes —digué el jove tot fent-se vermell, i afegí—. Per donar fi a la vostra salvació, us haig d'enviar amb els meus germans, que ara són dalt al castell, els quals, sens dubte, us duran on demanareu vós.

I agafant-la d'una mà que ella va oferir-li, la menà pel passadís al capdavant del pou per on havia entrat. Una vegada allí, va fer sonar la campaneta, però, de moment, no hi van sentir resposta.

—Per l'hora que és —comentà Esclafamuntanyes—, deuen estar sopant.

Aleshores se sentí una veu remota que baixava pel canó del pou:

—Ja va!

—És el meu germà Plegallana —comentà ell.

Després encengué una torxa i, a la seua claredat, va albirar per fi el cap de corda que baixava i que prompte pogueren abastar amb la mà. Ell, tot seguit, en va fer una boga sòlida i còmoda perquè s'hi pogués asseure la princesa. Després es digueren un adéu amical i afectuós. El fadrí tocà, encara una vegada, el dring de la campaneta, i amb una veu eixordadora cridà:

—Allà puja una princesa!

Els germans, de dalt, no van entendre res, però començaren a hissar la preciosa càrrega.

La bella fadrina, quan per fi va eixir del pou, saludà els germans, passà amb ells a la cuina, on la convidaren a sopar, i els contà el que havia fet Esclafamuntanyes. I ells tot era fer hipòcrites somriures, perquè la veritat és que els agafà una gran enveja.

—Sou una princesa, veritat? —preguntà Plegallana.

—Sí, i allà avall em queden dues germanes, segrestades com jo. Si us sembla bé, jo romandré uns dies ací confiant que Esclafamuntanyes les deslliure. Mentrestant, us puc ajudar endreçant la casa mentre vosaltres aneu a treballar...

—Però si us quedeu ací, tota sola, no teniu por que torne el negre i us segreste de bell nou?

—Ni pensar-ho! —rigué la valerosa princesa—. Prou en té ara amb Esclafamuntanyes.

Després de sopar, feren la sobretaula i ella els contà que el negre era molt poderós i que segurament al castell amuntegava grans tresors.

Els explicà també que el rei de Bucària, assabentat per fi d'on es trobaven les filles, els havia enviat primer un cortesà que sabia prou de màgia, el qual aconseguí arribar fins a elles, ja fetes estàtues, i informar-les de tot el que significava l'hort encantat i les males arts del negre. Després, per torn, vingueren cinc cavallers, els quals van morir un rere l'altre en els paranys que els preparà el gegant. Per fi, va aparéixer Esclafamuntanyes.

En acabant, es van dir adéu els uns als altres per anar-se'n a dormir; però quan Plegallana deixà ben instal·lada la princesa en una cambreta retirada i molt segura, es reuní amb els germans i els féu:

—Ara caldrà, abans de res, cercar el tresor del negre.

—Hem estat ben tòfols! —renegà Arrancapins—. No féiem més que escarrassar-nos a treballar, i teníem la fortuna ací a la vora!

—Mai no és tard per a trobar-la —sentencià Passaponts, i afegí: —Hala, a la faena!

—Encara no —opinà Plegallana—; esperem que s'adorma la princesa.

Esperaren una bona estona tots desficients, i després començaren a escorcollar-ho tot. Als baixos no trobaren més que velles andròmines. Pujaren a l'altre pis i seguiren regirant; a les tres de la matinada encara no havien trobat res de trellat en aquell casalot immens. Per fi, Plegallana, que tafurejava per una sala enorme plena de mobles polsosos, cridà:

—Veni!

Els germans hi van anar i veren, en un dels calaixos d'una calaixera que era obert, una gran quantitat de diademes, collars, coronas... tot de metalls preciosos i amb pedres valuosíssimes.

—Ja som rics, ja som rics!...

Baixaren una altra vegada a la cuina. La llar era apagada. Després d'un llarg silenci, prengué la paraula Passaponts:

—En farem tres parts; cadascun la seua. A Esclafamuntanyes no cal guardar-li res. Si n'ix amb vida, prou en tindrà amb el que trobarà per l'hort.

L'endemà de matí feren creure a Primerina que se n'anaven al treball; però el que van fer és emprendre el camí de la capital de la muntanya. Quan al vespre en tornaren, ho feren abillats com autèntics cavallers, sense que els mancassen espases, escuts ni capells amb airosa ploma.

—Ara sí que dueu uns vestits bons per a ser presentats a la cort del meu pare —digué la princesa Primerina.

Mentrestant, Esclafamuntanyes, després d'haver dormit en la petita cambra de marbre que abans ocupava Primerina, es llavà a la font i va fer un desdèjuni molt sa tot passejant pel jardí i abastant dels arbres aquells fruits suculentos i estranys. Reconfortat, va trucar a la segona porta del palauet. I ja no el va sorprendre veure que s'obria i que dins hi havia una altra estàtua tan bonica com la primera.

—Escolteu —li digué ella després que el fadrí l'hagués saludada perquè ja sabia de què anava la cosa—, avui, només fer-se de nit, us eixirà a l'encontre un bouàs com una torre, que farà tots els possibles per tupar-vos. Us ho avise perquè estigieu alerta, salveu la vida i mireu de matar-lo... Si us matava, jo també perdria perquè restaria encantada com estic...

Esclafamuntanyes es va acomiadar de l'estàtua, la qual, dites les anteriors paraules, s'havia quedat erta i en silenci com si mai no hagués obert la boca. Passejà una estona sense deixar la maça de la mà, i dit i fet: quan parpellejà en el cel el primer estel del vespre, ja va sentir un bramul esborronador. Al moment, per un caminal, va eixir un bou gran com un elefant.

El jove alçà la maça i la deixà caure amb la terrible força que sabem. El bou, aleshores, va llançar un ronc lleig, i quedà estenallat i immòbil damunt la sorra.

—Bo! Ara que ja és mort, anem a veure la germana de Primerina.

Quan va arribar a la segona porteta, ja n'eixia la segona princesa, igual de bonica que sa germana i també vestida amb una graciosa túnica.

—Ja estic desencantada! Gràcies, cavaller —va dir ella plena d'emoció.

I Esclafamuntanyes, que s'anava espavilant, va posar un genoll en terra i li va espolsar una sonora besada en la fina mà.

—Com us diuen?

—La princesa Segorina.

Després tot igual com amb la primera: tocs de campaneta, corda que baixa i jove princesa que és hissada a l'estatge dels germans.

L'endemà, el fadrí va tocar en la tercera porta i, al guaitar-hi, per poc tomba de l'emoció davant tanta bellesa i tanta gràcia. Ell es va quedar borrat i sense poder dir ni pruna... L'estàtua va prendre la paraula.

—Jo em dic Rosa Darrerina i us haig d'advertir que avui us eixirà el negre en persona. No us fieu de les seues bones paraules, que ens poden portar a la nostra perdició. Ell, només aparèixer, us durà a una cambra on tot són espases penjades a les parets. Us desafiarà a espasa; ell en triarà una i us en farà triar una altra a vós.

Heu d'agafar l'espaseta més insignificant i rovellada, que és l'única que té el poder de vèncer-lo.

I de colp, silenci. L'estàtua quedà una altra volta muda i freda.

A les dotze en punt de la nit, gitat en el seu jaç de la primera cambreta, sent un truc: era el negre que el cridava.

—Muntanyés, us repte a singular combat! Vós amb una espasa i jo amb una altra!

—Com voldreu! —que li respon tot animat el fadrí.

El gegant, llavors, el condueix a una ampla estança il·luminada. Les parets espillejaven d'espases penjades en renglera.

—Jo trie aquesta —va dir el màgic. I n'agafà una de daurada empunyadura i fulla ampla i esmolada—. Vós trieu la que us convinga.

Esclafamuntanyes va pegar una ullada i se'n va anar tot directe a una espaseta rovellada que penjava en un racó.

—Quina espasua de tres i no res! —començà a dir el negre entre rialles.

El jove no en va fer gens de cas. I sense dir mot, escometé.

La lluita fou llarga i espantosa. Esclafamuntanyes n'isqué ferit, però lleument, i encara així tallà una orella al gegant, el qual llavors soltà un crit esgarriós i pegà a fugir. El fadrí va arreplegar l'orella, que havia caigut per terra, i se la va alçar dins la butxaca.

En acabant, va eixir-se'n de la sala. Dreta en l'esplanada, l'esperava no l'estàtua sinó la dona de carn i os, la bellíssima princesa.

—Altesa... Rosa Darrerina... senyora —pogué dir ell per fi.

La princesa, tota somrient, li donà molt gentilment les gràcies per haver-la deslliurada, i Esclafamuntanyes li besà la mà amb el foc de la seua joventut. Després la va portar pel passadís, i des del fons del pou féu dringar la campaneta.

—Ara us apujaran amb les vostres germanes.

—Quan us tornaré a veure? —preguntà Rosa Darrerina, que també havia restat sorpresa per l'aspecte baronívol, sanítos i simpàtic del jove.

—Ara mateix, altesa, perquè els meus germans m'apujaran a mi darrere vós.

Els fadrinots hissaren, doncs, la tercera princesa, la qual, a l'ar-

ribar al capdamunt, és clar, s'enjuntà joiosament amb les seues germanes.

Esclafamuntanyes va notar aleshores que la corda tardava massa a tornar a davallar. Passats uns minuts, se n'arribà a estranyar, i fou llavors que tocà furiosament la campaneta. Quan un poc després va veure per fi el cap de la corda, va sentir una estranya mal-fiança. En compte de lligar-se la corda per la cintura, lligà la maça, que també pesava tal qual. I va fer bé, perquè, quan va eixir Rosa Darrerina del pou, ells es digueren a l'orella:

—Ara, quan el tindrem a mitjan pou, l'amollem i que es re-bente del bac.

Les tres germanes no perdien de vista el brocal, totes interessades a veure eixir-ne el vertader salvador. I quan els tres germans presents, estirant la corda, cregueren arribat el moment, es peguen una mirada de complicitat i amollen tots alhora.

—Aaaaai! —feren un crit, tot pur teatre.

Baix, Esclafamuntanyes esperava els esdeveniments i... al moment, boom! Eren la maça i darrere la corda; si havia estat ell, no n'hauria quedat ni el record.

—Quina gentola de germans! Jo ara, amb les tres princeses salvades i dalt, els destorbava molt —es digué amargament.

I això que ell no sabia res del tresor que havien descobert!

Les tres xiques, creent com els altres que Esclafamuntanyes s'havia estavellat, ploraven com a Magdalenes.

Mentrestant, el pobre fadrí, trist i pensarós, se'n tornà al seu jaç i es gità. L'endemà, a l'eixir el sol, es dedicà a recórrer tot l'hort a fi de trobar un punt per on poder-se'n fugir. Però va ser debades. Tot desanimat, va deixar-se caure en la primera ombra que se li va presentar, i es va quedar dormint.

Quan es despertà, ja corria la vesprada. Llavors fou que s'estranyà moltíssim del silenci de plom que s'havia establert per arreu de l'hort. Tant se'n va estranyar, que s'acostà a la grandíssima granja i s'esbalaià al trobar-s'ho tot obert, tot buit.

Guaitant, guaitant, va descobrir un arbre immensament alt, i heus ací que, mirant tronc en amunt, va descobrir a una gran altura un niu molt gran. En el mateix moment va veure també que un gat cerval molt corpulent pujava pel tronc.

Esclafamuntanyes, tot compadint-se dels ocells que de segur devia haver-hi al niu, s'acostà a l'arbre, brandà la maça i la llançà amb fúria contra l'esquena del feroç felí: l'animal i la maça caigueren prompte en terra.

Mort el gat, el xicot sentí brumir per damunt del seu cap unes grandíssimes ales. Déu del cel! Era una àguila enorme que venia cap a ell amb el bec espantosament obert. Llavors cinc caps d'àguiló aparegueren per damunt del niu i començaren a xisclar paraules humanes:

—Mare àguila, no et menges el fadrí, que acaba de matar el gat cerval que pujava a devorar-nos.

Llavors l'àguila davallà, es parà davant el jove i li oferí:

—Demana allò que vulgues.

Ell li va demanar que el tragués de l'hort.

—Fet —li diu l'ocellot—. Ja pots muntar damunt de mi.

Esclafamuntanyes agafa la seua maça i munta damunt l'àguila subjectant-se bé de les seues plomes. L'ocell va alçar el vol. Estava fent-se de nit.

El jove, a la vora del bosc, ja lluny del castell, es trobà per fi lliure d'aquell empresonament, i l'àguila se'n tornà amb els seus fills.

Ell decidí passar la nit allí i espiar els moviments dels germans en fer-se de dia. Llavors esperà un temps i no els va veure eixir del castell, i quan per fi entrà en la Torre-Vella i va travessar patis i dependències, no hi va trobar ningú.

«Ni rastre dels meus germans ni de les princeses», es deia. «I ho he trobat tot rebolicat. Què deu haver passat ací?»

Pensant i repensant, cregué veure-ho tot clar i exclamà:

—Ja ho sé! Ells ja en tenen prou amb les tres princeses. Ara deuen anar camí del regne de Bucària, per veure si aconseguixen de casar-s'hi. Contaran moltes històries al rei... es faran passar pels vertaders salvadors d'elles i, a les xiques, creent-me mort, tant se'ls hi donarà.

Tanmateix, recordant les mirades de simpatia i admiració de Rosa Darrerina, encara es digué a mitja veu:

—Ella em defensarà per si encara estic viu. No es doblegarà fàcilment als embolics de Plegallana ni a la bafaneria dels altres germans meus.

Havent recuperat forces, abandonà el casalici i aviat va descobrir, les petjades dels qui se n'havien anat.

—Açò no és rastre de persones sinó marques de ferradures! S'han comprat cavalls. I com? Es deuen haver gastat tots els diners que teníem...!

Barrinant, barrinant, tingué la sospita que ells devien haver trobat coses de valor en el castell. «Ara ja no m'estranya res. Fets uns cavallers rics i amb les princeses al seu poder, és segur que, si aparec, buscaran la meua perdició.» Amb aquests negres pensaments emprengué el seguiment de les marques i prompte descobrí que havien agafat el camí de Banyeres. Ell, a bon pas i sense deixar de cavil·lejar, deixà les petjades dels cavalls i agafà la dreuera que travessa les serres.

Estava desitjós de fer cap a Bucària, enfrontar-se amb els seus germans i veure la bonica Rosa Darrerina.

De sobte, la fressa del vent es féu més remorosa i viva; la boira començà a estendre's per tota la pineda; es tancà l'oratge i es posà a nevar.

—Per si no n'hi havia prou! —renegà ell.

Sobtadament, com una aparició de l'infern, l'escometé un llop enorme. Esclafamuntanyes tirà mà a la maça, li pegà una maçada i el llop caigué com si un llamp l'hagués arreplegat. Però, a l'instants, n'isqueren altres dos d'entremig de la xara i la nevada i l'atacaren també amb ferocitat. Tres llops, Déu del cel! Però ell els matà els tres. Llavors, sentí un colp confús amb un dolor molt agut en el braç esquerre. Un quart llop l'atacava traïdorament per darrere. La maça li havia caigut en terra, però Esclafamuntanyes tirà la seua mà dreta al coll de l'animal i l'escanyà.

Després, mig torbat de fatiga, caigué estés en terra, immòbil i sense record.

Quan va retornar, va notar al seu voltant una dolça tebior. Es trobà en un llit bla, calent; un home i una dona, vells, el rodejaven.

—A on em trobe? —va dir el fadrí.

—Sou al mas d'Ull-de-Canals. Us vam trobar molt lluny i us haguérem de portar ací —explicà l'home.

—Es veu que heu perdut molta sang per la ferida del braç; estàveu ert, congelat, a punt de morir de fred. Ara encara teniu febre

—completà la dona. I, llavors, li va donar una bona tassa calenta.

Als dos o tres dies de romandre en el llit, ja tingué força per alçar-se una hora o dues; però es despacientava de veure's allí impossibilitat de fer el tan necessari viatge a Bucària.

Les primeres hores de la nit que en feia catorze, les va passar més neguitós que mai. La imatge de Rosa Darrerina l'obsedia.

—Potser ja són les tres casades —murmurava tot amarg.

L'endemà, al llevar-se del llit, es va donar que ja estava completament bo.

Davallà a la cuina i, després d'esmorzar, digué als masovers:

—No us puc pagar l'hostalatge, però segur que us podré mostrar el meu agraïment.

Després se n'anà, i al poc es va donar que no portava la maça. Desficiós, es ficà les mans a les butxaques, i així trobà l'orella del negre. La tragué per curiositat i de seguida exclamà:

—Em fa ois!

I un poc forassenyat la tirà amb ràbia contra le neu glaçada.

—El negre té la culpa de tot!

I, oh meravella de les meravelles! Pegar contra el gel l'orella i sorgir el negre en persona d'enmig d'un fumet, fou tot cosa d'un tancar d'ulls. I ell sense maça...!

Però no li calgué arma per a res. El negre, tot humil i reverent, va dir a l'acte:

—Què mana el meu amo?

Esclafamuntanyes, que ja no s'estranyava de res, va i li diu mentre que plegava el bocí d'orella i se l'alçava curosament.

—Puix que ets un màgic, pots presentar-me allà on estiguen les tres germanes princeses?

—És clar, amo meu.

El negre l'agafà de la mà, i, sense perdre punt, s'enlairaren a poc a poc fins aconseguir una gran altitud. Al cap d'un temps, el negre, assenyalant una alegre població, en mig de la qual destacava un edifici immens, preguntà tot afectuós:

—Veeu allà baix? Doncs allà és el palau de Bucària on estan les princeses.

De l'aire estant, albiraren com a formigues la gent que anava pels carrers i places.

—Ens veuran ací amunt, tots dos tan seriosos, agafats de la mà? —s'inquietà Esclafamuntanyes.

—No, amo —replicà el gegant—. Vós, mentre que aneu de la meua mà, sou completament invisible, i jo també ho sóc, és clar.

—Així, planta'm davant mateix del palau —demanà el fadrí.

Baixaren a poc a poc i prompte van posar els peus davant el casalici reial. Esclafamuntanyes es quedà bocabadat de la seua magnificència. A l'acte manà de nou:

—Ara transformam en un vell de setanta anys, però que estiga arriscat.

—Fet. Sereu vós mateix en alt i cepat, però vell —afegí el màgic. I l'avisà: —Alerta, que us he soltat i ja sou visible. I ara, si no maneus res...

—Sí que necessite encara un altre servei de tu. Es tracta d'anar a dur un bon regal als masovers d'Ull-de-Canals, que m'hi han tingut allotjat uns dies i els ho vull recompensar. Porta'ls tres aixades noves i un joc de coixí i boixets per a fer randa. Així estaran tots contents: homes i dona.

El negre, invisible per a la gent del poble, s'acomiadà amb una inclinació respectuosa i desaparegué. Esclafamuntanyes pegà volta al palau; després tornà a la plaça, on va trobar un petit taller d'argenteria i joieria. Va trucar-hi a la porta. Va eixir-ne l'argenter i ell li va demanar treball.

—Vós, bon ancià, enteneu de joier? —li preguntà l'artesà.

—Certament, no hi entenc massa; però us puc agranar la botiga, llevar la pols de l'obrador, fer les comandes, i us podria guisar i endreçar-vos la casa...

—Doncs em conveniu —atorgà el joier.

El féu passar dins, i Esclafamuntanyes no tardà gens a començar la seua nova vida de criat vell.

Als dos o tres dies, tots dos coincidien a pensar: «Quina sort he tingut!» Així, el joier, quan seien per a menjar, o en la nit a la vora del foc, prompte li contà tot el que es referia a la vila de Bucària i, especialment, al palau del rei i a la vida de les tres princeses.

—Sabeu si n'hi ha de casades? —preguntà el fadrí una nit més mort que no viu.

—Sí, Primerina i Segorina —l'informà tot indiferent l'argenter.

—Es deuen haver casat amb prínceps...

—No —afegí Roderic—, van ser segrestades per algun poderós enemic i, per fi, alliberades per tres joves decidits i valents... Dos d'ells són avui els marits de les dues casades, i el tercer ha rebut carabassa de la princesa més bonica de totes, la que s'anomena Rosa Darrerina... Però què us passa, Joan? Heu canviat de color! Voleu un got d'aigua amb vi?

—Gràcies, mestre... però no cal —agraí Joan—. Em trobe bé. Ah, per cert, i quins noms tenen aqueixos cavallers?

—Són molt estranyots! L'un és diu baró de Passaponts i l'altre és senyor d'Arrancapins. El que va rebre la negativa de la princesa és el baronet de Plegallana.

En els dies que parlaven ells dos i Esclafamuntanyes s'anava tranquil·litzant, al palau hi havia molt d'enrenou i tràfec. El rei havia convocat tots els seus consellers a la sala del tron i, sense més ni menys, els havia espletat:

—Us he cridat per dir-vos que açò de la desobediència de la meua filla Rosa Darrerina s'ha acabat. Com que no es vol casar amb el baronet de Plegallana, he dispostat de fer una festa, un torneig. Qui hi quede vencedor, es casarà amb la princesa. I ara disposeu que se'n faça la crida.

A les poques hores, tothom se'n va assabentar, perquè eixiren propis a cavall a portar les lletres de convit a cavallers i prínceps, i, a la mateixa Bucària, els cridadors, acompanyats de trompeters, llegiren solemnement la famosa crida. De participar en el torneig, tan sols en quedaven exclosos aquells que no fossen cavallers o fadrins.

Esclafamuntanyes i Roderic, que havien eixit a la porta, es van retirar a la botiga i el jove-vell no va poder dissimular l'excitació que la crida li havia produït.

—Puc recloure'm a la meua habitació? M'he marejat una mica de sentir tant de toc de trompetes —va dir el muntanyés.

—Bé, bé, és clar.

Només quedar-se tot sol, va traure el bocí d'orella i li pegà un suau garguilot. I ja tenim el grandíssim negre al seu davant!

—Què mana el meu amo?

—Vull parlar amb Rosa Darrerina i que no em veja ningú.

—Doncs jo us menaré al jardí del palau sobre les quatre de la vesprada, just on ella té per costum de llegir.

Rosa Darrerina, quan sabé la decisió del seu pare, es va veure perduda i tot era plorar.

En la vesprada, s'estava en el punt de l'hort que el negre coneixia. Estava molt bonica i encisadora. De sobte va sentir unes passes per un caminal proper i es va dir: «Qui deu venir ara a acompanyar la meua tristesa?» I com a resposta, oí una càlida veu d'home.

—Perdoneu, senyora.

—Esclafamuntanyes! No heu mort, Déu meu!

El jove, meravellat de veure-se-la tan prop i tan plena de joia i de bellesa, li va besar la fina mà. Ella li digué amb gran emoció:

—El meu cor no m'enganya mai. Sentia que us tornaria a veure. Com ho féreu per salvar-vos?

—Vaig lligar la maça a la corda en compte de lligar-m'hi jo —li respongué ell, i després preguntà amb inquietud: —I, ara, què pretenen de vós?

—Casar-me en contra de la meua voluntat.

—Si em donàveu el vostre permís, jo participaria en la justa, perquè us estime i vull guanyar-vos per muller —declarà ell amb vehemència.

Ella, amb un rubor deliciós a les galtes, l'advertí:

—Però haureu de guardar-vos dels vostres germans... i de l'ambició del meu pare d'arreplegar tresors.

—Tingueu confiança.

Seguiren uns moments de silenci; només les mirades anaven de l'un a l'altre carregades d'afecte i emoció. El sol anava a la posta, i, començant a notar la fresca del capvespre, ella va dir:

—Ens hem de separar...

—Sí, Rosa Darrerina, però per si em necessiteu, sapieu que visc a casa de Roderic el joier, disfressat de vell criat.

—Em tranquil·litza el vostre oferiment —digué ella agràida—. I ara vull donar-vos un record.

Tot seguit, trau un bellíssim collar de perles i robins i, accionant un petit fermall, el collar queda dividit en dues parts bessones. Aleshores, allargant la mà a Esclafamuntanyes, li diu tendrament:

—Agafeu-ne mig. Bon senyal serà que el puguem ajuntar.

Ell pren el collar amb emoció i besa apassionadament les mans de la princesa.

—Gràcies, princesa meua.

—Adéu, amic.

—Adéu, Rosa Darrerina.

Els vuit dies que precediren les justes, ja foren d'una gran animació. Havien acudit dolçainers de Cocentaina i Castalla, tabalers de Tibi, balladors d'ofici de Banyeres i una petita colla de comerciants ambulants d'Alcoi que instal·laren una petita fira en els afores.

Arribà el seté dia i se celebrà el sorteig del torn dels cavallers, en el camp clos que s'havia acabat de preparar. Hi va acudir el rei, tres dels seus consellers, notari reial, rei d'armes, heralds, un jutge de camp i, sobretot, la trista Rosa Darrerina.

A les deu en punt, es van presentar, un a un, fins trenta-un cavallers muntats en corsers joves i llustrosos. Van fer-hi exhibicions de destresa en l'art de la cavalleria, que deixaren molt complagut el sobirà. La princesa tot era esperar l'arribada del qui ella desitjava veure, però que no aparegué.

A les onze, l'herald enregistrà, al llibre reial de torneigs, el nom, llinatge i el títol de cada cavaller presentat. En això, cridà l'atenció un cavaller molt vell, alt i cepat, amb els cabells blancs com el guix. Els heralds i rei d'armes se'n feien creus que hagués pogut participar en els jocs que s'acabaven de fer. Ell, molt tes d'ament el cavall, s'acostà i digué el seu nom:

—Sóc Joan d'Aplanabarrancs.

La princesa ho sentia tot.

—Títol? —seguia l'herald.

—Baró de la Torre-Vella —contestà el vell presentant un pergamí.

Rosa Darrerina esguardava el vell i es deia: «No pot ser ni disfressat. Manifesta setanta anys!» Tanmateix li notava un deix familiar...

El sorteig es féu amb tota exactitud i cerimònia. Després, el notari mateix donà un petit banderí a cada cavaller, amb els colors de Bucària, on hi havia escrit el número que havia pertocat a cadascun. En acabant, en grandiosa comitiva, se'n tornaren tots a la vila.

I per fi va arribar el moment de celebrar-se les famoses justes. Va eixir un dia clar i bonic i el camp clos s'omplí de gom a gom.

En els cadafals que miraven cap a la serra de Mariola, s'hi congregava tota la noblesa.

Les festes durarien tres dies. El segon dia quedà vencedor un duc, home dur i perillós per la seua estatura descomunal.

A les deu en punt del tercer dia, Esclafamuntanyes, que havia decidit arribar al camp a punt de decidir-se el darrer combat a fi de no haver de lluitar més que amb el vencedor i vèncer-lo si podia, ja estava preparat.

Ell i el negre emprengueren la marxa a pas tranquil cap al camp clos i, quan hi arribaren, sempre invisibles, a la porta del camp, s'hi estava acabant la darrera justa: combatia el cavaller Bronzant amb el vescomte d'Almarra. Aquell va aconseguir arrancar de la sella el seu contrincant. Sonaren uns grans aplaudiments i algun «Visca el duc.»

Quan ja s'anava a procedir a la proclamació del vencedor, s'alçà una gran polseguera i d'entremig de la pols isqué galopant, pel mig de la lliça, el jove Esclafamuntanyes en el seu corser roig.

Hi hagué una miqueta de confusió, i, mentrestant, el qui es deia Joan d'Aplanabarrancs, corregué rodant tot el camp al peu del cadafal i les grades i es deturà a la punta de la lliça. D'allí estant, va dirigir la mirada a la tribuna reial i, quan va veure Rosa Darrerina, el seu cor batejà fortament.

Bronzant s'havia col·locat també en la lliça, a l'altra punta que ell. En això, sonà la veu del jutge:

—Justa del duc de Bronzant i el baró de la Torre-Vella!

Rosa Darrerina tremolava de por que el duc, que ja n'havia vençuts tants, no hagués la sort de tombar el qui podia ser l'Esclafamuntanyes.

Tuuut! Sonà el senyal, i, a l'acte, colpejaren sordament les ferradures dels dos cavalls. Al moment la gentada va fer tot posant-se de peus: «Ooooh!» El pobre del duc havia estat llançat fora de la sella com un palloc empès per l'huracà.

Cortesans i convidats, prínceps i cavallers, tots cridaven d'admiració i, hala!, ja tenim Esclafamuntanyes vencedor galopant desenfrenadament per tota la lliça saludant la multitud. I, per fi, s'aturà, com calia, davant la tribuna del rei, i allí esperà el compliment del protocol.

En aquell moment es féu un gran silenci; només se sentia la remor del ventet en l'arbreda llunyana. I sonà la veu ferma de l'herald:

—Cavaller, digneu-vos alçar-vos la visera.

Esclafamuntanyes va obeir, i Rosa Darrerina va tenir una emoció tan intensa, que es quedà grogueta com la paret. Els germans d'ell, naturalment, també el reconegueren, i, tots esborronats, es digueren de baix en baix:

—És ell! Però com?

—Ha tornat de l'altre món?

El rei, que anava a ordenar a l'herald que llegís la proclamació, al sentir alguna cosa, titubejà, i llavors Passaponts es va avançar a dir:

—Majestat, és un jove aventurer que coneguérem l'any passat. És un impostor, ni noble, ni cavaller, ni ric.

El rei, aleshores, enmig d'un silenci general, va dir amb autoritat:

—Herald, no es llig la proclama! Notari, puja ací. Guàrdia, deteniu-lo.

Llavors, el fadrí va veure, dret al seu costat, invisible sens dubte per a tots els altres, el negre, que acudia en el seu ajut.

—Isquem! —murmurà el jove.

El negre empunyà les brides, i tots tres desaparegueren com una exhalació.

Rosa Darrerina, vençuda per emocions tan fortes, caigué en terra torbada. El rei estava desolat, puix, per damunt de tot, estimava moltíssim la seua filla.

Aquella nit, al palau, es reuniren els tres germans per passar revista als darrers esdeveniments.

—Era Joan, n'estic segur —deia Plegallana, i afegí—: aquella nit no es va matar del bac en el pou.

—Com? —feia Passaponts— Si el vam amollar quan estava ja ben amunt!

Per fi, se n'anaren a dormir tots neguitosos, després, això sí, d'haver-se jurat matar Esclafamuntanyes tan prompte com s'hi presentàs l'ocasió.

Va transcórrer una setmana, i els germans vinga d'enviar espies i emissaris per tota la rodalia a fi de descobrir el parador d'Esclafamuntanyes, mentre que aquest seguia tranquil·lament la seua vida de criat vell al costat de Roderic.

Rosa Darrerina continuava en el llit, malalta, desmenjada i, sobretot, tristíssima. El metge del rei li administrava tassetes, medicaments i de cap manera no aconseguia cap millora. El seu pare, tot i ser com era un gran avariciós, passava el dia, ple de remordiments, al capçal del llit de la malalta. Ja havia abandonat el projecte de casar-la amb Plegallana, i aquesta vegada definitivament. Però no consentia el matrimoni amb el vencedor de les justes, per por de quedar malament amb els gendres i que li retirassen els seus tresors.

Un dia Rosa Darrerina li va dir:

—Pare meu, us haig de confiar un secret. Ja sé la causa de la meua malaltia i del meu desconhort.

—Quina és, filla meua, aquesta causa?

—Es tracta que, amb el rebombori de les festes, se m'ha perdut una de les parts del collar de la meua mare, que al cel siga. Ella m'advertí que si el perdia seria molt dissortada. Mentre que no aparega, crec que no podré posar-me bona ni ser feliç.

El rei va tenir una gran pena per aquesta pèrdua i li va dir:

—Mira, vaig a fer una crida per tot el regne proclamant que qui aparega amb el teu mig collar, es casarà amb tu, siga noble o no, jove o vell, sempre que siga fadrí.

Rosa Darrerina així li ho va atorgar i, l'endemà, es va fer per tot el regne la crida del collar. Mentrestant, a mitjan matí, els tres germans es passejaven per l'hort i encara parlaven del que els havia comentat el seu senyor sogre.

—No podíem més que donar la nostra conformitat...

—Rosa Darrerina podia morir, i les nostres mullers no ens ho perdonarien mai.

—Tenim diners, temps i criats de confiança. Descubrim qui té el collar i li'l llevem a la força, abans que el presente —proposava Plegallana, que encara volia lluitar.

—Bona idea!

I, quan ho digueren els casats a les mullers, tots cinc començaren a teixir una atapeïda xarxa d'espies.

Va transcórrer una altra setmana, i Rosa Darrerina seguia sense eixir de la seua cambra. Llavors va ser quan, un dia, es presentà Roderic demanant audiència i davant del rei s'explicà així:

—Majestat, jo tinc a casa un oficial que diu que es compro-

met a fer el mig collar igual al de la princesa. Però, una volta fet, és clar, vol casar-se amb ella.

El rei, després de reflexionar un poc, li digué:

—Ves-te'n i digues al teu oficial que estic conforme amb el seu oferiment i la seua demanda; però li done només tres dies de terme per a fer-lo...

—Senyor... —afegí Roderic tot fent-se vermell—, és que l'oficial diu que us prega l'alt honor d'anar vós i la princesa Rosa Darrerina a la meua botiga a arreplegar el mig collar quan estarà fet.

—Hi anirem pel mig collar —consentí el rei, visiblement enutjat—, però si no està fet quan he manat, el botxí s'encarregarà de vosaltres dos.

L'argenter se n'anà que no veia el carrer, de la confusió i la por que li agafaren. I a l'arribar a la tenda, ho contà tot a l'Esclafamuntanyes i ben nerviós li preguntà:

—Com fareu el mig collar si no teniu materials ni l'ofici de joier? I encara: com el podreu fer igual a l'altre mig que té la princesa si no el teniu davant com a model?

Llavors, el fadrí disfressat de vell entrà a la seua cambra i n'isqué immediatament amb el mig collar a les mans.

—No l'haig de fer sinó que el tinc fet.

—Quina meravella! —exclamà el mestre—. Ara sí que m'heu tranquil·litzat per cent anys i un dia.

Va arribar el tercer dia del termini fixat pel rei, i Esclafamuntanyes va eixir de matí a fer les principals comandes. Però una vegada tornat a l'obrador, digué tot alegre al joier:

—Senyor, ara hauríem d'abillar-nos ja com en les grans solemnitats i parar la botiga de la millor manera que sabrem.

El mestre ho trobà molt encertat; entre els dos guarniren la botiga tant com pogueren, i després cadascun se n'entrà al seu dormitori. Aleshores, Esclafamuntanyes tocà l'orella i li aparegué el negre, tot humil:

—Què mana el meu amo?

—Lleva'm la figuració de vell i posa'm el vestit que millor em vaja com a cavaller de la cort de Bucària, amic meu.

El negre, amb la seua poderosa màgia, proporcionà a l'Esclafamuntanyes una vestimenta completa i sumptuosa de cavaller.

El fadrí es vestí sota la curosa atenció del negre i després al va acomiadar amablement. Tot seguit, anà a parlar amb Roderic, que ja s'havia mudat i esperava a l'entradeta de la joieria. L'argenter es mostrà tot estranyat de veure'l eixir jove i tan ricament vestit.

—Qui sou, jove? Per on heu entrat?

—Qui sóc? Joan... sí, sóc Joan.

—Cert i veritat, senyor meu! —deia esbalaït el pobre joier—.

És Joan, la seua veu... la seua alçària...

L'interrompé un soroll particular en el carrer...

—El rei!

Sí, era el rei i Rosa Darrerina amb un seguici de cortesans i badocs. Paren davant per davant de la porta, que és oberta per Roderic. Entren el rei i la princesa només. I amo i cavaller els fan una gran reverència. El monarca, que era bon fisonomista, fa tot temerós:

—Vós sou el vencedor del torneig! Quin parany és açò?

—Permeteu, majestat; no és cap parany, sinó el compliment d'una promesa que us he fet.

I trau el mig collar i li'l presenta. Darrere el rei, s'havien permés entrar, fent els zonzos, uns consellers i el notari, i el monarca, adonant-se'n, els diu:

—A propòsit! Acosteu-vos!

—Preneu l'altre mig —diu Rosa amb la seua veu segura i confiada.

Encaixaren els fermalls i quedà complet. Rosa Darrerina no pogué estar-se i amb una tremenda emoció li va dir:

—Segons us vaig contar, ara ja he trobat la meua salut i salvació. Aquest és el cavaller Esclafamuntanyes, el vertader salvador de les vostres filles.

El rei, vençut, va alçar el cap i somrigué àmpliament.

—Esclafamuntanyes —digué tot solemne—, jo us done el títol de baró de la Torre-Vella, i, el que és molt millor, us concedesc gustós la mà de la princesa Rosa Darrerina de Bucària.

A primers de juny es van celebrar amb gran pompa les noces, quan tot el camp de Bucària s'omplia delitosament de l'aroma calenta de les garbes a les eres.

I dins d'aquella completa pau i plenitud, va florir per fi el raríssim roser de la felicitat.